

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 54278-12-11

ניתן ביום 31 באוקטובר 2012

המערער

יוסף לוי

-

המשיב

המוסד לביטוח לאומי

לפני: הנשיאה נילי ארד, סגן הנשיאה יגאל פליטמן, השופטת רונית רוזנפלד
נציג עובדים מר יוסף קרא, נציג מעבידים מר יהודה שגב

בשם המערער - עו"ד איתמר כהן ועו"ד טניה ליאחובצקי
בשם המשיב - עו"ד שלומי מור

פסק דין

סגן הנשיאה יגאל פליטמן

1. לפנינו ערעור על פסק דינו של בית הדין האזורי בירושלים (סגן הנשיאה אייל אברהמי ונציג הציבור מר הרולד בר; ב"ל 10006/09), בו נדחתה תביעת המערער להכיר בליקויים בידיו, שנגרמו לו לטענתו כתוצאה משימוש בעכבר המחשב בעבודתו, כפגיעה בעבודה כמשמעותה בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995.

ההליך בבית הדין האזורי ופסק דינו

2. בהחלטה מיום 6.1.2011 בחן בית הדין האזורי האם הוכחה תשתית עובדתית מיקרוטראומטית מספקת לצורך מינוי מומחה רפואי, והגיע לכלל מסקנה כי אף שעובדות המקרה אינן נקיות מספק, בעיקר ביחס למשך פרקי הזמן שחלפו בין כל שימוש בעכבר המחשב, הרי שבמקרה זה על הספק לפעול לטובת המבוטח. לפיכך הורה בית הדין האזורי על מינוי מומחה רפואי, ד"ר דוד אנגיל (להלן – המומחה), על מנת שיחווה דעתו בשאלת הקשר הסיבתי שבין תנאי עבודתו של המערער, כמפורט להלן, לבין הליקויים מהם הוא סובל בכפות ידיו:

1. התובע, יליד 1970, עבד כמנהל עבודה ומנהל טכני במוסד מ.נ.ר. בירושלים.
2. התובע עבד במוסד מחודש 6/02, בימים א-ה בין השעות 7:30 - 16:00 וביום שישי בשעות 8:00 - 12:00.
3. לטענת התובע, עבד כל יום חמש שעות מול מחשב שולחני, בקריאת חומר ודפדוף וחיפוש באתרים שונים. במסגרת זו התובע ביצע פעולות של "הקלקה" וגלגול באמצעות העכבר. התובע לא הקליד.
4. עבודתו של התובע מול המחשב התבצעה למשך פרקי זמן שונים במהלך היום ולא במשך חמש שעות כחטיבה אחת. ביתר הזמן, שלוש וחצי שעות, ביצע התובע פעולות שונות שאינן מול המחשב, במסגרת עבודתו כמנהל הטכני של המוסד.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 54278-12-11

5. בשנת 2007 התחיל התובע לסבול מכאבים בשורש כף יד ימין ובגב כף יד ימין. בשל כך החל התובע להשתמש ביד שמאל לצורך עבודתו.
6. כיום התובע סובל מכאבים בשתי הידיים.
7. התובע פוטר מעבודתו בשל מצבו הרפואי

3. המומחה חיווה דעתו כזאת:

"א. התובע סבל מכאב באזור שני שורשי כפות הידיים. נערך ברור מקיף אולם לא נמצא ליקוי ברור. צילומים היו תקינים, בדיקת אולטראסאונד היתה תקינה. בדיקת MRI היתה תקינה (בדיקות אלה צפויות לזהות ליקוי כמו RSD או דלקת בגידים). בדיקת EMG היתה תקינה. בדיקה נוירולוגית ובדיקה ראומטולוגית היו תקינות. בבדיקה גופנית לא מצוין ממצא פרט לרגישות בצד הכפי של שורש כף היד. בדיקת מיפוי עצם הראתה קליטה דיפוזית בכל כף יד ימין. נרשם בפענוח שזה יכול להתאים לשינוי דלקתי ולא ניתן לשלול RSD (תסמונת כאב). האבחנות לכן הן רק משוערות. במספר רישומים מוזכרת האבחנה של תסמונת כאב ובחלק דלקת בגידים מכופפים.

ב. ו. עבודה עם עכבר של מחשב כפי שתוארה בהחלטה לא גורמת נזקים מוגדרים ובלתי הפיכים באזור הגידים או בשאר כף היד, במידה שתתרום תרומה ממשית להתפתחות דלקת בגידים או תסמונת כאב.

ז. ח. כאמור, לא אובחן ליקוי ברור. השפעת העבודה על התפתחות תסמונת כאב או דלקת בגידים (שהן האבחנות המשוערות), הינה פחותה בהרבה מהשפעת גורמים תחלואיים אחרים. העובדה שכאב הורגש בזמן הפעלת היד בעבודה הינה צפויה אולם אין בכך כדי לקשור קשר סיבתי של גרימה בין העבודה למחלה"

4. המערער ביקש להפנות אל המומחה שאלות הבהרה, בעיקר בנוגע לטענתו לפיה חש כאב בזמן העבודה, וכי המומחה לא התייחס לאפשרות שעבודתו גרמה, אם בדרך של גרימה ואם כחמרה, לכאבים אלו. המומחה השיב על השאלות שהופנו אליו, בין היתר, כך:

"כפי שציינתי, העובדה שאדם מרגיש כאב בזמן פעולה אינה קושרת קשר סיבתי של גרימה בין העבודה למחלה. אדגים זאת בדוגמא פשוטה: לשמעון וראובן יש מחלה זהה של כאב גב תחתון ובלט דיסק בגב. שמעון הולך לעבוד בגינה וראובן קורא ספר בכורסת הטלוויזיה שלו. שמעון ירגיש כאב בגב בזמן העבודה בגינה, וראובן לא. זאת למרות שמחלתם זהה מראש. כלומר עצם הרגשת כאב בזמן עבודה לא אומרת בהכרח שנזקים נגרמו בעבודה"

5. לאחר שהוגשו סיכומי הצדדים, ביקש המערער להעביר למומחה שאלת הבהרה נוספת. בית הדין קמא התיר את הפניית השאלה בשינוי קל, כדלקמן:

"האם נכון יהיה לומר, לאור האמור בחוות דעתך, שאופן עבודתו של התובע גרם להחמרת הכאבים והחמרה במגבלות התפקודיות שלו באופן זמני (בזמן העבודה או לאחריה), מבלי שתהיה לכך השלכה ארוכת טווח?"

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 54278-12-11

המומחה השיב כזאת:

"עבודתו של התובע לא גרמה למחלתו ואף לא להחמרה בה. העבודה כן גרמה לכאב אותו חש התובע בזמן הפעלת היד. כאב כזה יכול להימשך גם לזמן מה אחרי סיום הפעילות. אני מבחין בין גרימה או תרומה למחלה עצמה, לבין תחושת כאב שאינה מעידה כשלעצמה כי נזק נגרם. נתתי דוגמא לכך בחוות הדעת הקודמת. אתן דוגמא נוספת: אדם נופל ושובר את ידו. אם הוא ינסה להרים משא לפני ריפוי השבר הוא יחוש כאב. אין בכך כדי לקבוע שהרמת המשא במהלכה הורגש כאב גרמה או החמירה את השבר"

6. בית הדין האזורי דחה את תביעתו של המערער בהתבסס על חוות דעתו של המומחה ותשובותיו לשאלות ההבהרה, שביט הדין האזורי מצא אותן מפורטות ומנומקות, ולפיהן אין קשר סיבתי בין תנאי עבודתו של המערער לבין הליקויים בידיו, לא כגרימה ולא כהחמרה, וכי אף אין מדובר כלל בחבלה. בית הדין הסביר כי לא מצא טעות משפטית כלשהי בחוות דעתו של המומחה, שכן כאב גרידא במהלך העבודה אין בו כדי להוות ליקוי אשר נגרם או הוחמר כתוצאה מנסיבות עבודת המערער. באשר לפסיקה אליה הפנה ב"כ המערער הסביר בית הדין קמא, כי יש להבחין בין מגבלות תפקודיות הנגרמות לנפגע במהלך עבודתו לבין כאבים גרידא, מה גם שהמומחה נשאל לגבי אפשרות זו ושלל אותה במפורש.

ההליך לפנינו

7. בערעורו טען המערער כי בהתחשב בקביעת המומחה עצמו לפיה העבודה גרמה לו לחוש בכאבים בזמן הפעלת היד, הרי שלא ניתן להכחיש כי מדובר לפחות בהחמרה זמנית בכאבים בזמן ביצוע עבודתו. לפיכך, לדידו של המערער יש לקבוע כי מבחינה משפטית, להבדיל מרפואית, יש להכיר בהחמרת הכאבים כפגיעה בעבודה. ב"כ המערער שב והפנה לפסיקה בעניין בלס (עב"ל 211/08 רזי בלס – המוסד לביטוח לאומי) אליה הפנה גם את בית הדין קמא, והדגיש כי בסופו של דבר נאלץ המערער להפסיק את עבודתו נוכח מצבו.

8. בישיבת קדם הערעור הסכימו ב"כ הצדדים להכתיב את טיעוניהם לפרוטוקול, כי אלו ייחשבו לסיכומים בכתב מטעמם, וכי פסק הדין יינתן על ידי המותב על סמך הסיכומים וכל חומר התיק.

9. ב"כ המערער טען כי יש להחיל על מקרה זה את הפסיקה בעניין החמרה זמנית וחולפת, וכי הטענה כי אין מדובר במגבלה תפקודית אינה נכונה, שכן המערער

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 11-12-54278

פוטר בשל מצבו הרפואי, כפי שנקבע גם בעובדות המוסכמות שהופנו למומחה. ב"כ המערער הפנה לתעודות רפואיות שניתנו למערער לתקופה של שלושה חודשים במהלך שנת 2008.

10. ב"כ המוסד השיב על טענת ב"כ המערער כי העובדה שהמערער פוטר בשל מצבו הרפואי, כאשר מצב רפואי זה לא נגרם ואף לא הוחמר כתוצאה מעבודתו, אינה יכולה להוביל למסקנה כי מדובר בפגיעה בעבודה. כאב חולף ללא השפעה תפקודית אין בו די לצורך הוכחת רכיב הנזק. ב"כ המוסד הפנה למסמך רפואי שהגיש המערער לבית הדין האזורי, של ד"ר אלישור, בו מתוארים כאבים משנת 2008, ביום ובלילה בשתי הידיים, וטען כי הכאבים שחש המערער במהלך עבודתו נבלעים בכאבים רצופים אלו שבאו לידי ביטוי בכל פעולה שביצע המערער בידי, כך שהשפעת העבודה במקרה זה היא נייטרלית. עוד העיר ב"כ המוסד כי גם בתצהירו לא תיאר המערער כל מגבלה תפקודית בעבודתו עקב כאביו.

דיון והכרעה

11. לאחר שנתנו דעתנו לטיעוני הצדדים ולכלל החומר שהובא לפנינו, הגענו לכלל מסקנה, כי דין הערעור להידחות. את טעמינו לכך נפרט להלן.

12. בפסיקתנו קבענו פעמים רבות, ביחס להסתמכות על חוות דעת המומחה הרפואי מטעם בית הדין, כי "בתי הדין לעבודה מייחסים בד"כ משקל רב לחוות דעת המומחה מטעם בית הדין, זאת מטעם שהאובייקטיביות של המומחה מטעם ביה"ד גדולה יותר ומובטחת במידה מירבית" (עב"ל 411/97 דחבור בוטרוס - המוסד לביטוח לאומי, ניתן ביום 2.11.1999). ועוד נפסק, כי "לדידו של בית הדין, המומחה הוא האורים והתומים המאיר את עיניו בשטח הרפואי. ככל שעל פניה אין בחוות דעת המומחה פגמים גלויים לעין, ואין היא בלתי סבירה על פניה, אין בסיס לפסילתה" (עב"ל 1035/04 דינה ביקל - המוסד לביטוח לאומי, ניתן ביום 6.6.2005). במקרה שלפנינו, לא מצאנו כל פגם בחוות דעתו של המומחה המצדיק סטייה מחוות דעתו.

13. המומחה הסביר בחוות דעתו, כי אצל המערער לא נקבעה אבחנה ברורה באשר לסיבת הכאבים בכפות ידיו, וכי ההשערות שהועלו בחומר הרפואי הן תסמונת

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 11-12-54278

הכאב או דלקת בגידים. המומחה הסביר, כי עבודה עם עכבר של מחשב כפי שתוארה בהחלטת העובדות לא יכולה לגרום לנזקים מוגדרים ובלתי הפיכים באזור הגידים או בשאר כף היד, במידה שתתרום תרומה ממשית להתפתחות מחלות אלה. המומחה הדגיש בחוות דעתו כי העובדה שהמערער חש בכאבים בזמן הפעלת היד בעבודתו היא צפויה, אולם אין בכך כדי להצביע על קשר סיבתי בין העבודה למחלה. במענה לשאלות ההבהרה שהופנו אליו חזר המומחה והסביר כי העובדה שאדם מרגיש כאב בזמן פעולה בעבודה אינה קושרת קשר סיבתי של גרימה בין העבודה למחלה. במענה לשאלת ההבהרה הנוספת שהועברה אליו התייחס המומחה מפורשות לאפשרות של גרימת החמרה זמנית וחולפת, והדגיש כי עבודתו של המערער לא יכלה לגרום למחלתו ואף לא להחמרה בה, וכי לכל היותר גרמה העבודה לכאב אותו חש המערער בזמן הפעלת היד, כאב אשר יכול להימשך גם זמן מה אחרי סיום הפעילות. עוד הסביר המומחה, כי יש להבחין בין גרימה או תרומה למחלה עצמה, לבין תחושת כאב שאינה מעידה כשלעצמה כי נגרם נזק.

14. אשר לטענות ב"כ המערער בערעור ייאמר, כי גם על מנת להכיר בהחמרה זמנית וחולפת יש להוכיח קשר כלשהו לתנאי העבודה, ויש להוכיח כי תנאי עבודה אלו גרמו לנזק רפואי כלשהו, גם אם חולף. במקרה זה כל שהוכח הוא כי המערער חש בכאבים בידיו במהלך עבודתו, כפי שחש בכאבים גם בעת ביצוע פעולות אחרות באותה תקופה, כעולה מהחומר הרפואי בעניינו. יש לציין גם כי על פי חוות דעתו של המומחה, לא אותר ליקוי או מחלה ברורה כלשהי אצל המערער. משכך, ומשהמומחה שלל בפירוש כל קשר של גרימה או החמרה, ולו זמנית, בין מצבו של המערער בכפות ידיו לבין תנאי עבודתו על עכבר המחשב, צדק בית הדין האזורי כאשר דחה את התביעה. אשר לפסיקה אליה הפנה ב"כ המערער ייאמר כי בית הדין האזורי כבר הסביר בפסק דינו מדוע פסיקה זו אינה רלבנטית למקרה שלפנינו.

15. סיכומו של דבר - לאור האמור, ומשלא מצאנו כי נפל פגם כלשהו בחוות דעתו של המומחה, בדין הסתמך בית הדין האזורי על חוות דעתו כאשר קבע כי לא הוכח קיומו של קשר סיבתי בין תנאי עבודתו של המערער לבין הליקוי בידיו.

בית הדין הארצי לעבודה

עב"ל 54278-12-11

16. **סוף דבר** - הערעור נדחה. אין צו להוצאות.

ניתן היום, ט"ו בחשוון התשע"ג (31 באוקטובר 2012), בהיעדר הצדדים ויישלח אליהם.

רונית רוזנפלד,
שופטת

יגאל פליטמן,
סגן נשיאה

נילי ארד,
נשיאה, אב"ד

מר יהודה שגב,
נציג ציבור (עובדים)

מר יוסף קרא,
נציג ציבור (עובדים)